

Cuprins

Abrevieri.....	7
Nota autorului	10
Capitolul I. Instituții de Teoria Generală a Dreptului și de Drept constituțional ca propedeutică a Dreptului internațional public	11
Secțiunea 1 Tipologia normelor	11
§.1. Definiții și importanța normelor.....	11
Secțiunea 2. Dreptul – origine și factori de configurare	16
§.1. Definiții și rolul dreptului	17
Secțiunea 3. Precizări privind dreptul natural și dreptul pozitiv.....	19
Secțiunea 4. Precizări privind dreptul public și dreptul privat	19
Secțiunea 5. Precizări privind dreptul obiectiv și dreptul subiectiv	20
Secțiunea 6. Specificitatea raportului juridic de Drept constituțional.....	20
§.1. Noțiunea raportului juridic de Drept constituțional.....	20
§.2. Specificul caracterelor raporturilor juridice de Drept constituțional	22
§.3. Identitatea raportului juridic de Drept constituțional în funcție de subiectele acestuia.....	23
§.4. Identitatea raportului juridic de Drept constituțional în funcție de conținutul acestuia și de normele juridice de Drept constituțional.....	27
1. Conținutul raportului juridic de drept constituțional	27
2. Specificitatea normelor juridice de drept constituțional.....	27
2.1. Specificul imperativ al normelor juridice de drept constituțional	27
2.2. Specificul de tipicitate și atipicitate al normelor juridice de drept constituțional	28
2.3. Specificul de esențialitate al normei juridice de drept constituțional.....	29
2.4. Specificul imediat și intermediar al normelor juridice de drept constituțional	29
2.5. Specificul axiomatic al normelor juridice de drept constituțional	29
§.5. Identitatea raportului juridic de drept constituțional în funcție de obiectul acestuia.....	30
1. Obiectul Dreptului constituțional	32
Întrebări de sinteză	33
Capitolul II. Considerații diacronice și introductive privitoare la Dreptul internațional public.....	45
Secțiunea 1. Scurt istoric	45
§.1. Dreptul internațional în perioada antichității.....	45

§.2. Dreptul internațional în perioada Evului Mediu	47
§.3. Dreptul internațional în perioada modernă	48
§.4. Dreptul internațional în perioada contemporană	51
Secțiunea 2. Paradigma actuală a Dreptului Internațional Public și a societății internaționale	52
Secțiunea 3. Definiție, rolul și scopul, obiectul și fundamentul Dreptului internațional public	55
Secțiunea 4. Trăsăturile, limitele și funcțiile Dreptului internațional public.....	58
Secțiunea 5. Paradigma raportului dintre dreptul internațional public și dreptul intern.....	61
§.1. Teorii doctrinare privitoare la raporturile dintre dreptul internațional și dreptul intern.....	61
1. Teoriile moniste	62
2. Teoria dualistă.....	62
3. Teoria pragmatică.....	63
§.2 Soluții adoptate în Constituția României privind raporturile dintre sistemele Dreptului internațional public și Dreptului intern.....	63
1. Aplicarea Dreptului internațional public în dreptul și sistemul juridic românesc	63
2. Controlul de constituționalitate al Tratatelor în România sau a altor acorduri internaționale	64
§.3. Prevederi din legislația românească subsecventă privind tratatele (Legea nr. 590/2003 și Legea nr. 24/2000)	67
§.4. Raportul dintre dreptul european (comunitar), dreptul internațional și sistemul de drept intern românesc	68
1. Dreptul european (comunitar) și dreptul internațional.....	68
2. Dreptul european (comunitar) și sistemul de drept intern românesc	68
3. Dreptul internațional și dreptul european (comunitar).....	69
Secțiunea 6. Paradigma raportului dintre Dreptul internațional public, Dreptul internațional privat și Dreptul transnațional	69
Secțiunea 7. Considerații privitoare la configurația sistemului Dreptului internațional public (ordinea juridică internațională)	71
§.1. Clasificarea diviziunilor Dreptului internațional public.....	71
§.2. Diviziunile Dreptului internațional public având în vedere obiectul reglementat	71
§.3. Diviziuni ale Dreptului internațional public având în vedere zona geografică	72
Secțiunea 8. Dreptul Internațional Public din perspectiva viziunii școlilor de drept.....	73
§.1. Viziunea școlii dreptului natural.....	73
§.2. Viziunea școlii pozitivistice a dreptului	74
§.3. Viziunea hibridă a dreptului natural și cel pozitiv	74
§.4 Alte abordări	74
Secțiunea 9. Dreptul Internațional Public din perspectiva viziunii teoriilor relațiilor internaționale	75

§.1. Viziunea realistă	75
§.2. Viziunea liberală.....	76
§.3. Viziunea constructivistă.....	76
§.4. Viziunea economică.....	76
Întrebări de sinteză	77

Capitolul II. Considerații diacronice și introductive privitoare la dreptul internațional public.....	77
--	-----------

Capitolul III. Codificarea și izvoarele Dreptului internațional public.....	100
Secțiunea 1. Diacronica privind codificarea Dreptului Internațional Public	100
§.1. Succinte precizări privind Convenția de la Viena din anul 1961 și alte convenții	100
Secțiunea 2. Izvoarele Dreptului internațional public	104
§.1. Izvoarele principale și inițiale ale Dreptului internațional public	105
1. Cutuma internațională (Customary Law)	106
2. Tratatetele internaționale (International Treaties)	107
§.2. Izvoarele subsidiare și subsecvente ale Dreptului Internațional Public.....	108
1. Principiile în Sistemul Dreptului internațional public	108
1.1. Considerații introductive privind principiile Dreptului internațional public.....	108
1.2. Principiile Generale de drept.....	108
1.3. Principiile fundamentale ale Dreptului internațional public.....	109
1.3.1. Considerații generale și caracterele principiilor fundamentale	109
1.3.2. Principiile fundamentale prevăzute de Declarația din 1970.....	110
1.3.3. Principiile fundamentale din cuprinsul Actului Final de la Helsinki	116
2. Mijloace auxiliare de determinare a normelor de Drept internațional public	118
2.1. Jurisprudența (jurisprudence).....	118
2.2. Doctrină (Writings of authors)	118
3. Normele de Jus cogens	118
4. Echitatea.....	120
5. Alte tipuri de izvoare subsidiare	121
5.1. Actele unilaterale ale statelor	121
5.2. Actele unilaterale ale organizațiilor internaționale	125
5.3. Analogia	126
6. Normele Dreptului intern (Municipal Law)	127
Secțiunea 3. Izvoarele Dreptului Internațional Public din perspectiva Organizațiilor Internaționale	127
Întrebări de sinteză	130

Capitolul IV. Subiectele Dreptului internațional public.....	141
Secțiunea 1. Considerații generale	141

Secțiunea 2. Statul ca subiect principal al Dreptului internațional public	142
§.1. Definiție și elemente. Tipuri de state.....	142
§.2. Recunoașterea statelor, a guvernelor și recunoașterea mișcărilor de eliberare națională și insurgenților, în dreptul internațional public	147
1. Recunoașterea statelor	147
2. Recunoașterea guvernelor	148
3. Recunoașterea popoarelor și a mișcărilor de eliberare națională.....	149
§.3. Succesiunea statelor	151
1. Succesiunea la tratate	153
2. Succesiunea la bunuri, arhive și datorii	154
2.1. Succesiunea la bunuri.....	154
2.2. Succesiunea la arhivele statului.....	154
2.3. Succesiunea la datorii	155
§.4. Neutralitatea statelor	156
1. Condiții și tipuri de neutralitate recunoscute juridic	156
Secțiunea 3. Organizațiile internaționale interguvernamentale ca subiecte ale dreptului internațional public	157
§.1. Aspecte introductive.....	157
§.2. Elemente constitutive și membrii organizațiilor internaționale.....	158
§.3. Tipuri de organizații internaționale	162
1. Organizații cu caracter universal (ONU)	163
2. Organizații regionale.....	171
3. Organizații sub-regionale	171
Secțiunea 4. Organizațiile internaționale nonguvernamentale.....	171
Secțiunea 5. Statutul persoanei juridice și fizice în Dreptul internațional public	173
§.1. Persoana juridică (STN).....	173
§.2. Persoana fizică (individul)	174
Întrebări de sinteză	177
Capitolul V. Statutul persoanei și al populației în Dreptul internațional public.....	191
Secțiunea 1. Instituția populației și a cetățeniei în Dreptul internațional public.....	191
Secțiunea 2. Regimul juridic al străinilor.....	195
Secțiunea 3. Refugiații și persoanele strămutate	195
Secțiunea 4. Dreptul de azil. Expulzarea și Extrădarea	196
Secțiunea 5. Protecția diplomatică.....	198
Întrebări de sinteză	199
Capitolul VI. Statutul teritoriului și protecția mediului în Dreptul internațional public	205
Secțiunea 1. Considerații generale privitoare la teritoriul de stat.....	205
Secțiunea 2. Teritoriul de stat în Dreptul internațional public.....	205

Secțiunea 3. Frontierele de stat și regimul de frontieră.....	207
Secțiunea 4. Problematika modificărilor teritoriale.....	209
§.1. Modalități de dobândire teritorială.....	209
§.2. Modificarea legală a teritoriului în Dreptul internațional contemporan	211
Secțiunea 5. Regimul juridic al spațiilor internaționale.....	212
§.1. Fluviile internaționale.....	212
§.2. Dreptul mării	215
1. Precizări diacronice	215
2. Statutul juridic al spațiilor și zonelor maritime	217
§.3. Canalele și strâmțorile maritime internaționale	223
§.4. Zonele polare	225
1. Statutul juridic al Arcticii	225
2. Statutul juridic al Antarcticii.....	225
§.5. Spațiul aerian și cosmic	226
1. Repere diacronice privind statutul juridic al spațiului aerian	226
2. Repere diacronice privind statutul juridic al spațiului cosmic și principii de utilizare a acestuia.....	227
Secțiunea 6. Aspecte generale privind protecția internațională a mediului.....	229
§.1. Scurte precizări privind problematica mediului	229
§.2. Documente juridice și programatice importante privitoare la protecția mediului înconjurător la nivel internațional	231
§.3. Activitatea Comisiei de Drept Internațional privind protecția mediului.....	232
Întrebări de sinteză	234
Capitolul VII. Instituția fundamentală a tratatului în Dreptul internațional public	249
Secțiunea 1. Sediul materiei	249
Secțiunea 2. Definiție, clasificare și specii ale tratatelor.....	250
Secțiunea 3. Încheierea tratatelor.....	252
§.1. Forma și structura tratatelor. Elementele tratatelor	252
§.2. Tratativerile și adoptarea tratatelor	253
§.3. Autentificarea tratatelor	254
§.4. Modalități de exprimare a consimțământului statului de a se lega printr-un tratat	255
1. Semnarea.....	255
2. Ratificarea	255
3. Acceptarea, aprobarea și aderarea	255
4. Schimbul instrumentelor constituind tratatul.....	255
5. Depunerea instrumentelor	256
6. Notificarea	256
§.5. Intrarea în vigoare și aplicarea provizorie a tratatelor	256
§.6. Înregistrarea tratatelor.....	256

Secțiunea 4. Rezervele tratatelor	257
§.1. Scurte precizări și definiție.....	257
§.2. Condiții privitoare la formularea rezervelor	257
§.3. Condiții privitoare la acceptarea rezervelor și obiecțiunile la rezervă	258
§.4. Efectele rezervelor și ale obiecțiunilor la rezerve	258
§.5. Retragera rezervelor și obiecțiunilor la rezerve.....	259
§.6. Reguli de procedură referitoare la rezervă.....	259
Secțiunea 5. Respectarea și aplicarea tratatelor. Interpretarea tratatelor	260
§.1. Respectarea și aplicarea tratatelor	260
§.2. Interpretarea tratatelor	262
1. Modalități de interpretare	262
2. Reguli și mijloace convenționale de interpretare complementare și alte reguli extra-convenționale.....	263
3. Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi	263
Secțiunea 6. Efectele tratatelor față de terți	264
Secțiunea 7. Amendarea și modificarea tratatelor.....	265
Secțiunea 8. Încetarea și suspendarea tratatelor	266
§.1. Cauzele de încetare și suspendare a tratatelor.....	266
§.2. Cauzele de nulitate a tratatelor.....	269
Întrebări de sinteză	272
Capitolul VIII. Mijloacele pașnice de soluționare a diferendelor internaționale	299
Secțiunea 1. Noțiuni introductive.....	299
Secțiunea 2. Mijloace pașnice de natură diplomatică.....	300
§.1. Negocierea ca procedură diplomatică de soluționare pașnică a diferendelor	300
§.2. Medierea.....	302
§.3. Bunele oficii	303
§.4. Ancheta internațională.....	304
§.5. Concilierea	305
Secțiunea 3. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor	306
§.1. Arbitrajul internațional.....	306
§.2. Curtea Internațională de Justiție (CIJ)	308
Secțiunea 4. Mijloace pașnice de soluționare a diferendelor prin constrângere	311
§.1. Embargoul.....	311
§.2. Boicotul.....	311
§.3. Blocada maritimă pașnică	312
§.4. Ruperea relațiilor diplomatice.....	312
§.5. Refuzul privind participarea la conferințe internaționale și excluderea din cadrul organizațiilor internaționale.....	312
Secțiunea 5. Rolul organizațiilor internaționale în soluționarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale.....	313

§.1. Tipologia și geneza diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale	313
§.2. Soluționarea diferendelor internaționale din perspectiva ONU.....	314
1. Rolul Adunării Generale a ONU	314
2. Rolul Consiliului de Securitate	315
3. Rolul Secretarului General.....	317
4. Rolul organizațiilor regionale.....	317
§.3. Soluționarea diferendelor internaționale din perspectiva OSCE.....	318
1. Aspecte introductive.....	318
2. Sistemele de reglementare pașnică a diferendelor în cadrul OSCE	319
2.1. Procedura de la La Valletta	319
2.2. Convenția privind concilierea și arbitrajul în cadrul OSCE.....	320
2.3. Dispozițiile privind o Comisie de conciliere	321
2.4. Dispozițiile privind concilierea dirijată.....	321
Întrebări de sinteză	322
Capitolul IX. Răspunderea în Dreptul internațional public	339
Secțiunea 1. Răspunderea internațională a statelor	339
§.1. Considerații diacronice și introductive	339
§.2. Fundamentul răspunderii internaționale a statelor.....	340
1. Existența faptului internațional ilicit – condiții.....	340
2. Imputabilitatea faptului internațional ilicit.....	341
3. Nerespectarea obligațiilor internaționale	342
4. Situații privitoare la invocarea răspunderii statelor	343
§.3. Cauze de exonerare a răspunderii internaționale a statelor	344
§.4. Obligația privind repararea prejudiciului cauzat de către state	346
§.5. Contramăsurile în cazul statelor	347
1. Obiectul și limitele în care pot interveni contramăsurile.....	347
2. Interzicerea afectării unor obligații prin contramăsuri	347
3. Condițiile privind aplicarea contramăsurilor	347
4. Proporționalitatea și încetarea contramăsurilor.....	348
5. Luarea măsurilor de către un alt stat decât cel vătămat.....	348
Secțiunea 2. Răspunderea internațională a organizațiilor internaționale	348
§.1. Considerații diacronice și introductive	348
§.2. Fundamentul răspunderii internaționale a organizațiilor internaționale	349
1. Existența faptului internațional ilicit din perspectiva organizațiilor internaționale – condiții	349
3. Nerespectarea obligațiilor internaționale de către organizațiile internaționale.....	351
4. Situații privitoare la invocarea răspunderii organizațiilor internaționale	352
§.3. Cauze de exonerare a răspunderii internaționale a organizațiilor internaționale.....	354
§.4. Obligația privind repararea prejudiciului cauzat de către organizațiile internaționale	354

§.5. Contramăsurile în cazul organizațiilor internaționale.....	355
1. Obiectul și limitele în care pot interveni contramăsurile în cazul organizațiilor internaționale	355
2. Condițiile utilizării contramăsurilor de către membrii unei organizații internaționale	355
3. Interzicerea afectării unor obligații prin contramăsuri în cazul organizațiilor internaționale	356
4. Condițiile privind aplicarea contramăsurilor în cazul organizațiilor internaționale	356
5. Proportionalitatea și încetarea contramăsurilor în cazul organizațiilor internaționale	357
§.6. Condițiile răspunderii unui stat generate de relația cu o organizație internațională.....	357
Secțiunea 3. Răspunderea internațională a persoanei fizice prin intermediul mijloacelor Dreptului internațional penal.....	358
§.1. Noțiuni introductive și definiție.....	358
§.2. Izvoarele și Principiile Dreptului internațional penal.....	360
§.3. Infracțiunile internaționale.....	361
§.3. Infracțiuni internaționale adoptate prin alte Convenții	366
§.4. Curtea Penală Internațională permanentă și Tribunalele penale internaționale	367
Întrebări de sinteză	371
Capitolul X. Sancțiunile în Dreptul internațional public	393
Secțiunea 1. Definiție și tipuri de sancțiuni.....	393
Secțiunea 2. Dimensiunea sancțiunilor internaționale din perspectiva Consiliului de Securitate al ONU	394
Secțiunea 3. Dimensiunea sancțiunilor internaționale din perspectiva Uniunii Europene	396
§.1. Sancțiunile mijloc.....	396
§.2. Sancțiunile scop (sancțiuni autonome).....	397
Întrebări de sinteză	399
Capitolul XI. Protecția juridică internațională a persoanelor și a populației pe timp de pace.....	404
Secțiunea 1. Protecția internațională a drepturilor omului.....	404
§.1. Considerații diacronice și introductive privind drepturile omului și ale cetățeanului	404
1. Distincții terminologice	404
2. Delimitări constituționale	408
3. Trăsăturile și clasificarea drepturilor omului	411
§.2. Mijloacele de promovare și protecție a drepturilor omului	413

1. Considerații generale.....	413
2. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului:	414
2.1. La nivel internațional.....	414
3. Declarația universală a drepturilor omului.....	414
4. Instrumente convenționale elaborate sub egida O.N.U.	415
4.1. Pactele drepturilor omului.....	415
4.2. Alte instrumente (convenții) referitoare la protecția internațională a drepturilor omului	416
4.3. Dreptul internațional umanitar (ius in bello)	418
4.4. La nivel regional	418
5. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului la nivel european	418
5.1. Instrumente convenționale adoptate în cadrul Consiliului Europei	418
5.2. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (O.S.C.E.)	422
5.3. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului în cadrul Uniunii Europene.....	423
5.4. Instrumente de promovare și protecție adoptate de Comunitatea Statelor Independente (C.S.I.).....	424
6. Instrumente americane convenționale de promovare și protecție a drepturilor omului.....	424
7. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului în Carta Arabă a Drepturilor Omului.....	425
8. Organizații și organisme de promovare și protecție a drepturilor omului la nivel internațional.....	426
8.1. Organizația Națiunilor Unite	426
8.2. Consiliul Europei	428
8.3. OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa.....	430
8.4. Organizații și organisme inter-americane	430
8.5. Organizații și organisme africane	430
§.3. „Principiul” preeminenței protejării populației.....	431
Secțiunea 2. Protecția internațională a persoanelor aparținând minorităților naționale.....	435
§.1. Noțiuni introductive și definiție.....	435
§.2. Protecția minorităților în viziunea Sistemului ONU – drepturi și obligații conform art. 27 al PIDCP	437
§.3. Protecția minorităților naționale în viziunea Consiliului Europei.....	440
§.4. Protecția minorităților naționale în viziunea bilaterală	443
§.5. Tipuri de minorități	445
Întrebări de sinteză	446

Capitolul XII. Protecția juridică internațională a persoanelor și a populației în timpul conflictului armat	463
Secțiunea 1. Protecția juridică internațională a persoanelor și a populației prin intermediul mijloacelor Dreptului internațional umanitar	463
§.1. Aspecte diacronice privind Dreptul internațional umanitar	463
§.2. Definiția și sediul materiei	466
1. Definiție	466
2. Convenții generale și complementare care constituie Dreptul de la Haga.....	467
2.1. Convenții generale adoptate la Haga.....	467
2.2. Convențiile complementare sau specializate.....	468
2.3. Convențiile generale, Protocoalele și alte Convenții care constituie Dreptul de la Geneva	469
§.3. Principiile Dreptului internațional umanitar.....	470
§.4. Aria de aplicare a Dreptului internațional umanitar.....	474
Întrebări de sinteză	476
Capitolul XIII. Instituții și noțiuni fundamentale de Drept diplomatic și consular.....	483
I. DREPT DIPLOMATIC.....	483
Secțiunea 1. Considerații diacronice și generale privitoare la Dreptul diplomatic.....	483
§.1. Definiția și specificul dreptului diplomatic raportat la Dreptul internațional public.....	483
§.2. Codificarea și Izvoarele dreptului diplomatic	490
1. Prezentare generală a Convenției de la Viena cu privire la relațiile diplomatice (18 aprilie 1961)	490
2. Izvoarele Dreptului diplomatic tradițional	494
Secțiunea 2. Activitatea diplomatica prin anumite instituții fundamentale ale statului	496
§.1. Activitatea diplomatică a Parlamentului.....	496
§.2. Activitatea diplomatică a Șefului de Stat.....	497
§.3. Activitatea diplomatică a Guvernului	498
§.4. Activitatea diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe	499
Secțiunea 3. Activitatea diplomatica prin misiunile diplomatice.....	500
§.1. Misiunile diplomatice cu caracter permanent	500
1. Rolul și importanța misiunilor diplomatice.....	500
2. Configurația structurală a misiunii diplomatice	501
3. Membrii misiunii diplomatice	502
4. Funcțiile misiunii diplomatice	502
§.2. Misiunile diplomatice cu caracter temporar	503
1. Misiuni cu caracter special	503
2. Delegații la conferințe sau organizații internaționale.....	504
3. Birouri temporare și trimiși itineranți	504
§.3. Misiunile statelor pe lângă organizațiile internaționale cu vocație universală	504

Secțiunea 4. Imunitățile și privilegiile diplomatice	505
§.1. Inviolabilitatea misiunii diplomatice.....	506
1. Inviolabilitatea locațiilor misiunilor diplomatice.....	506
2. Inviolabilitatea arhivelor, documentelor și corespondenței diplomatice	507
3. Imunitățile și privilegiile personalului diplomatic	507
3.1. Imunitățile Personale.....	507
3.2. Privilegii Diplomatice.....	508
3.3. Facilități Diplomatice	509
3.4. Condiții de Temporalitate a Privilegiilor și Imunităților diplomatice.....	509
II. DREPT CONSULAR	510
Secțiunea 1. Considerații diacronice și generale privitoare la Dreptul consular	510
§.1. Specificul și definiția dreptului consular raportat la Dreptul internațional public.....	510
§.2. Izvoarele și Codificarea Dreptului consular	511
1. Prezentare generală a Convenției de la Viena cu privire la Dreptul consular, din anul 1963.....	511
Secțiunea 2. Activitatea diplomatica prin oficiile consulare	512
§.1. Oficiul consular	512
1. Rolul și importanța oficiului consular	512
2. Tipuri de oficii consulare.....	513
3. Clasele șefilor oficiului consular	513
4. Membrii oficiului consular.....	514
5. Funcțiile consulare.....	515
Secțiunea 3. Privilegiile și imunitățile consulare.....	516
§.1. Înlesniri, privilegii și imunități stabilite pentru oficiul consular	516
§.2. Facilități, privilegii și imunități stabilite pentru membrii oficiului consular	517
§.3. Condiții de temporalitate a imunităților și privilegiilor consulare.....	518
§.4. Facilitățile, privilegiile și/sau imunitățile suplimentare în cazul cetățenilor sau rezidenților permanenți ai statului de reședință	519
Întrebări de sinteză	521
Capitolul XIV. Fundamente conceptuale privitoare la diplomație.....	543
Secțiunea 1. Noțiuni, definiție, clasificare și forme ale diplomației	543
§.1. Noțiuni.....	543
§.2. Definiție.....	544
Secțiunea 2. Succinte considerații privitoare la rolul Diplomației în Portretul Noii Ere.....	555
Întreări de sinteză.....	558
ANEXE	
Convenția de la Viena din anul 1961 cu privire la relațiile diplomatice	561
Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Roma, 1950.....	574
Declarația Universală a Drepturilor Omului, din anul 1948	589
BIBLIOGRAFIE	595

NOTA AUTORULUI

Încă de la început ne exprimăm dezideratul ca prezentul demers științific să reprezinte un instrument de lucru eficient pentru studenți și cursanți ai diferitelor programe de studiu în materie, pentru specialiștii care activează în domeniu și totodată pentru alte categorii de persoane interesate de studiul Dreptului internațional public.

Am considerat util de a prezenta, *ab initio*, anumite noțiuni introductive de Teoria Generală a Dreptului și de Drept Constituțional, deoarece acest fapt poate facilita consultarea lor imediată, în vederea înțelegerii și fixării unor instituții specifice Dreptului internațional public, explicate în prezenta lucrare.

Evoluția istorică a omului și a societății umane a fost întotdeauna și va fi și în viitor, cel mai interesant subiect de studiu, cercetare și adevărată contemplare.

Totodată, va genera dezbateri ale căror concluzii trebuie avute în vedere, de la generație la generație. Astfel, tot parcursul de timp analizat, să fie considerat asemenea unei construcții, iar acele concluzii obținute de fiecare generație în parte, să fie considerate asemenea unor cărămizi, parte din aceea construcție.

Perspectiva societății viitorului bazată pe cunoaștere și profilul individului ca membru al acestei societăți, proprietar sau posesor al capitalului intelectual, după caz, vor constitui adevăratele provocări în decriptarea paradigmei Societății Internaționale viitoare, în Portretul Noii Ere.

În viitor va fi interesantă continuarea analizei privitoare la dezvoltarea relației omului cu spiritualitatea, pe de-o parte, ca fundament al întregii evoluții social-istorice a umanității, iar pe de altă parte, ca și cunoaștere în general. Aprofundarea analizei acestei relații va fundamenta, deopotrivă, condiția superioară a omului și a societății în care trăiește și cunoașterea introspectivă a acestuia, în deplină armonie cu spațiul și cu universul.

Capitolul I

Instituții de Teoria Generală a Dreptului și de Drept constituțional ca propedeutică a Dreptului internațional public

Considerăm atât util, cât și imperios necesar, ca prezentul demers științific să debuteze cu explicarea unor instituții fundamentale de Teoria Generală a Dreptului și de Drept Constituțional, folositoare înțelegerii unor concepte ale Dreptului internațional public.

Exprimăm, *ab initio*, lipsa pretenției de exhaustivitate în ceea ce privește tratarea propedeuticii Dreptului internațional public, însă, nu acesta este dezideratul nostru în prezenta lucrare. Astfel, prezentăm în acest capitol, câteva instituții și noțiuni fundamentale ale disciplinelor Teoria Generală a Dreptului și Drept Constituțional, care fără doar și poate, au aptitudinea de a constitui structura de bază a arhitecturii juridice pe care s-ar putea consolida Propedeutica Dreptului internațional public.

Secțiunea 1

Tipologia normelor

§.1. Definiții și importanța normelor

Ce sunt normele în general? Ce sunt normele sociale? Ce sunt normele de morală? Ce sunt normele juridice? Ce sunt normele religioase? Sunt întrebări de avangardă ale predictibilului demers științific care ne va clarifica definirea Dreptului internațional public și poziția sa în Sistemul general de drept. Totodată, aceste întrebări, ne vor configura elemente privind evoluția Societății Internaționale din perspectiva dezvoltării informaționale, ca societate a viitorului bazată pe cunoaștere și pe transformarea acesteia într-un bun național și/sau al întregii omeniri, după caz.

Normele

Pentru a înțelege tipologia normelor, trebuie mai întâi să decriptăm ce este și cum poate fi definită norma în accepțiunea ei generală. În Dicționarul Explicativ al limbii române, norma reprezintă o *regulă, dispoziție etc. obligatorie, fixată prin lege sau prin uz; ordine recunoscută ca obligatorie sau recomandabilă*¹. Având în vedere cele de mai sus putem face câteva precizări terminologice în legătură cu alte denumiri și/sau sinonime date normei, cum ar fi: regulă, comandament, dispoziție, ordin, principiu.

Deosebit de interesant de stipulat este faptul că, indiferent de denumirea folosită, norma are un caracter obligatoriu, caracter surprins și fixat ori printr-o lege, ori prin uzitarea în mod repetat pe o perioadă însemnată de timp a acesteia (cutuma). Totodată, se desprinde ideea că normele sunt capabile și au capacitatea și aptitudinea să creeze o anumită ordine. Această ordine trebuie să fie recunoscută ca obligatorie sau să fie cel puțin recomandabilă. În funcție de tipologia normei,

¹ Dicționarul explicativ al limbii române, 2009.

vom putea desluși geneza forței obligatorii și chiar tipul de ordine creată de acestea. Cert este faptul că normele cer și impun în același timp o anumită conduită care își găsește reverberațiile în cadrul unei societăți date, într-un anumit mod sau altul.

Normele sociale

În ceea ce privește normele sociale, putem aprecia că acestea sunt într-o continuă metamorfoză și că sunt determinate și configurate de pretențiile unei majorități sociale, la un anumit moment dat, în varii domenii de activitate. Astfel ele pot fi regăsite în domenii precum: economic, juridic, religios, politic, militar etc. Fără a avea pretenția de a fi exhaustivi vom defini **normele sociale ca fiind acele reguli și principii generate, adoptate și implementate, la un anumit moment dat, de majoritatea unei societăți date, în sensul de a fi însușite în comportamentul individual sau de grup, cu scopul obținerii păcii sociale și a bunăstării societății respective.**

Putem afirma, fără teama de a greși, că normele sociale sunt emanația intrinsecă a unei societăți de referință care incumbă totalitatea valorilor contopite într-o conștiință comună, ce are la bază experiența trecutului istoric și idealurile actuale și cele de perspectivă. Totodată, normele sociale contemporane și ale viitorului sunt și vor fi, indubitabil, și rezultatul interacțiunilor sistemice și de viziune atât la nivel național, cât și la nivel regional și internațional.

De aceea, afirmăm și credem cu tărie, fără a cădea în ispita criticii zonei politicului și chiar a politicianismului, că multe dintre accidentele de tip social își au geneza în importul de norme sociale de la alte societăți. Aceste norme nu se regăsesc nici ca natură și nici ca deziderat valoric în esența și/sau zonele abisale ale societății importatoare, fiind adoptate și implementate fără o pregătire prealabilă a acesteia din urmă.

Normele sociale, creația anumitor societăți, sunt din ce în ce mai expuse și în același timp afectate, din perspectiva efectelor generate, de impreviziunea datorată fenomenului Globalizării și procesului de tranziție către *Noua Economie*. Astfel, este imperios necesar, în cazul importului de norme sociale, pregătirea societății de adopție în sensul adaptării și naturalizării acestora și totodată de identificarea celor mai eficiente căi de compatibilizare sistemică.

Normele morale – morala

Deși se poate vorbi de clasificări și nuanțe diverse, ne vom concentra pe interesul demersului științific actual ce are la bază morala laică și cea religioasă. Despre cea religioasă vom discuta în contextul analizei normelor religioase. Din perspectiva laică, supunem atenției două definiții, și anume, cea a profesorului român de Drept constituțional, Ioan Muraru, conform căreia „*Morala este în general definită ca o formă a conștiinței sociale, care reflectă și fixează, în principii și reguli, cerințele de comportare privind raporturile dintre indivizi, și dintre individ și colectivitate. Uneori este considerată ca o știință care ne învață regulile pe care trebuie să le urmăm pentru a face bine și a evita răul. Într-un cuvânt, morala implică norme și exigențe valorice*”². Conform celor de mai sus, este lesne de observat că în ceea ce privește morala, aceasta are la bază principii și reguli care guvernează raporturile dintre indivizi și dintre individ și colectivitate. Se afirmă că morala ar fi

² I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Drept Constituțional și Instituții Politice*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 7.

chiar o adevărată știință care ne învață regulile de conformitate pentru a face bine și a evita răul, concluzionându-se că, de esență, morala implică norme și exigențe valorice.

Cea de-a doua definiție, conform Dicționarului Explicativ al limbii române (2009), *morala este ansamblul convingerilor, atitudinilor, deprinderilor reflectate și fixate în principii, norme, reguli, determinate istoric și social, care reglementează comportarea și raporturile indivizilor între ei, precum și dintre aceștia și colectivitate și a căror respectare se întemeiază pe conștiință și pe opinia publică;*³ și într-o altă accepțiune *morala este o disciplină științifică care se ocupă cu normele de comportare a oamenilor în societate*⁴.

Se poate observa că în configurația celor două definiții există elemente comune, de esență, care formează nucleul conceptului de morală. Cu toate acestea, în dimensiunea definitorie a moralei, din perspectiva evolutivă, nu poate să lipsească elementul de noutate, fiind create în acest fel premisele unui model conceptual cu o geometrie variabilă.

Metamorfozele care afectează profilul comportamental al individului și produc efecte directe în paradigma societății din perspectiva moralității, determină în mod substanțial chintesența normelor de morală. În fapt, morala, din punct de vedere al exigențelor valorice, este afectată de factorii de influență ai societății, societate privită ca un adevărat incubator cu atribuții în identificarea, adoptarea și elevarea la nivel de exigență a noilor valori.

Cât de exigente sau nu trebuie să fie societățile în ceea ce privește viziunea asupra adoptării unor noi valori morale, și în ce măsură ele pot accepta schimbări radicale în acest sens, este discutabil. Cert este că în zilele noastre se forțează transformarea și adoptarea ca norme juridice a unor așa zise norme de morală care nu și-au efectuat stagiul de aprobare, însușire și exercițiu, în cadrul unei societăți date.

În faza incoativă, încercarea de transformare forțată generează opinii și fenomene cu aspecte evolutiv divergente în cadrul societăților. Totodată, se creează în mod voit riscul apariției de cădere în desuetudine și chiar în derizoriu, a unor norme stabile de morală cu rezultate verificate în timp și efecte benefice pentru o societate dată (acelea care se dorește a fi înlocuite sau lângă care să se alipească așa zisele norme morale sau noile aspecte). Paradoxal este că, ulterior, din varii motive transformarea să se producă, cel puțin la nivel formal. Așa zisele norme morale în cauză sau noile aspecte, care au făcut anticameră timp îndelungat în vederea găsirii momentului propice pentru adoptarea și transformarea lor în norme juridice cu forță obligatorie, se prezintă societății date ca o nouă emanație a acesteia, care „trebuia să răspundă noilor provocări globale”, în vederea menținerii trendului actual integrativ și al sănătății sociale. În fapt, uneori, acest demers poate fi considerat un adevărat cal troian și să primească o solidă opoziție din partea unor segmente ale societății, chiar dacă inițiatorii sunt de bună credință.

Din această cauză, pentru aceste societăți, riscul apariției unei stări de neconformizare, în primă fază, iar ulterior chiar de nerespectare a legii, cu consecințe asumate care pot să degereze în proteste și chiar mai grav, în mișcări sociale de masă, este unul demn de luat în considerație și din perspectiva societății internaționale.

Suntem de părere că ceea ce ar trebui să caracterizeze acest proces de transformare, este toleranța societății, iar toleranța trebuie să fie precedată și permanent secundată de *educație*. Numai în acest mod, morala nu va fi doar un subiect de discuție, de bonton, ci va avea aptitudinea

³ Dicționarul explicativ al limbii române, 2009.

⁴ *Ibidem*.

și vocația reală a unui factor de influență pentru elevarea și sănătatea socială la nivel național și internațional.

Se naște totuși întrebarea legitimă, conform căreia, *este just și/sau chiar moral un astfel de demers, pentru o societate dată?* Răspunsul poate consta într-o altă întrebare *care dintre normele morale au aptitudinea și capacitatea de a se transforma în norme juridice?* Pentru aceste răspunsuri trebuie parcurse și însușite și celelalte norme cu relevanță pentru demersul nostru științific, și anume cele juridice și cele religioase.

Normele juridice

Vom analiza în cele ce urmează norma juridică (comandamentul juridic), considerată *celula de bază a dreptului* și care se poate defini ca **aceea normă edictată și/sau sancționată de stat, generală, impersonală și obligatorie, menită să determine și să reglementeze ordinea socială printr-o conduită impusă și al cărei scop este îndeplinit și totodată asigurat, în caz de nerespectare, prin forța de coerciție statală.** Facem precizarea că în prezenta definiție cuvântul *sancționat* este folosit în sensul semantic de aprobare, confirmare, adoptare, întărire a legii etc. și nu în sensul de a aplica o anumită sancțiune.

Edificatoare și exhaustive, din perspectiva normei juridice, ni se par susținerile renumitului om de drept, *Hans Kelsen*, conform cărora *norma juridică se caracterizează prin cinci trăsături: imperativitatea, constrângerea, validitatea, ierarhizarea și eficacitatea.* Bunăoară, în timp ce norma juridică este un *imperativ*, prevederile sale fiind subordonate unei condiții, norma morală este un normativ categoric și necondiționat⁵.

Din perspectiva *constrângerii*, norma juridică ni se prezintă ca fiind configurată încă de la început cu această funcționalitate, fapt ce o diferențiază de norma morală prin organizare și specificitate.

A treia condiție a lui Kelsen în ceea ce privește existența normei juridice este *validitatea*, în sensul că aceasta provine din norma superioară, preexistentă, întrucât dreptul este constituit și configurat ca o disciplină sistemică.

A patra condiție derivă chiar din natura sistemică a dreptului, având un caracter ordonat și coerent, bazat pe niveluri juridice, constituite într-o *ierarhie piramidală*. În fapt, se consideră că orice sistem juridic este configurat sub forma unei ierarhii de relații normative.

O ultimă condiție impusă de Kelsen, ca o normă să fie juridică, este *eficacitatea*. Condiția necesară și suficientă a eficacității este completată și de o anumită cerință de eficiență și efectivitate.

În aceeași notă, apreciem ca foarte importantă și de interes, afirmația marelui jurist Georges Ripert care considera că „*nu există nicio diferență de domeniu, natură și scop între regula morală și cea juridică*”. Același autor susținea faptul că norma morală pătrunde în drept, într-un mod facil, cu ajutorul concepțiilor etice ale legiuitorului sau chiar ale unui judecător, iar în cel mai bun

⁵ H. Kelsen, *Théorie pure du droit*, 2e éd., trad. Ch. Eisenmann, Dalloz, Paris, 1962.

caz, patrunează la frontierele dreptului până găsește momentul prielnic de a pătrunde, de obicei atunci când legislația este lacunară și/sau contrară comandamentelor morale⁶.

Din economia afirmațiilor lui Kelsen, prezentate mai sus, se desprinde indubitabil întrebarea retorică, dacă dreptul este întotdeauna moral sau dacă o regulă morală este întotdeauna aplicabilă dreptului, fără a genera inechități datorate raportării la diferite repere morale, care nu pot avea aplicabilitate general valabilă.

În context, putem afirma totodată, că împărtășim opinia renumitului jurist francez François Génny, conform căreia elemente definitorii pentru norma juridică în comparație cu cea morală sunt sancțiunea, ideea de just și imperativul categoric, ce se regăsesc în conținutul normei juridice⁷.

Normele religioase

În ceea ce privește normele religioase, din perspectiva existențială a acestora ca un tot unitar, se poate vorbi de religii, diferențiate conceptual și într-un fel călăuzite de ideea de credință. Avem în vedere și subliniem faptul că nu există o religie ideală și nicidecum nu se poate pune semnul egal între religie și credință.

În dicționarul filosofic al lui François-Marie Arouet (Voltaire), din anul 1764, în dorința de a defini cât mai bine religia ideală, arăta că aceasta ar trebui să fie cât mai simplă cu putință; să fie mai mult morală și mai puțin dogmatică și să promoveze numai iubirea de Dumnezeu, dreptatea, toleranța și omenia⁸.

Iată cum, se observă ideea și dezideratul ca norma religioasă trebuie să fie suplă și simplă, astfel încât să emane și să exprime iubirea lui Dumnezeu și existența acestuia în tot și în toate, în toată complexitatea lui. Acesta este, în fapt, dezideratul sublim al oricărui Creator, de a-și vedea complexitatea Creației transpusă în cea mai simplă formă a ei.

Întotdeauna am apreciat legătura dintre cărțile religioase de căpătâi (Biblie, Coran, Tora) și Constituție, în general, pe care am transpus-o în următoarea afirmație *Constituția este Cartea de Căpătâi a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, așa cum Cartea de Căpătâi este Constituția religiilor*⁹.

Revenind la comandamentul juridic și la cel religios putem susține că nu de puține ori acestora li se atribuie denumirea de regulă. În fapt, în prezenta carte, norma, regula, comandamentul, exprimă aceeași valoare când aceasta este atribuită fiecărui domeniu conceptual, după caz, juridic, religios, moral, politic etc.

Din perspectiva similitudinilor și trăsăturilor comune ale normei juridice și ale celei religioase, putem puncta forța obligatorie, deși din punct de vedere al genezei acestei forțe există o diferență substanțială. Bunăoară, când vorbim de norma juridică, constrângerea se realizează

⁶ G. Ripert, *La règle morale dans les obligations civiles*, Libr. Générale de Droit & de Jurisprudence, 1925, Paris, p. 35.

⁷ F. Geny, *Science et technique en droit privé positif: nouvelle contribution à la critique de la méthode juridique*, Societe du Recueil Sirey, Paris, 1913.

⁸ O. Predescu, *Dialogul continuu*, Ed. Neverland, București, 2011, p. 199.

⁹ Facem precizarea că prin *Biblie* avem în vedere „Cartea de căpătâi” a oricărei religii.

prin factori externi, mai precis prin forța de coerciție a statului (pentru subiectele de drept intern) și/sau a statelor, după caz a unor organizații internaționale cu vocație regională sau mondială (pentru subiectele de Drept internațional public). În cazul normei religioase, putem vorbi de o auto-constrângere sau de o constrângere bazată pe autosugestie și completată de superstiție.

Totodată, comun pentru regula juridică și pentru cea religioasă ar fi momentul în care omul ia contact cu acestea. Considerăm facil de observat că decalogul ar fi *rugăciunea socială* pe care din fragedă pruncie ne-o însușim prin grija apropiaților noștri.

În concluzie, omul supus comandamentelor religioase și juridice trebuie să-și însușească o atitudine socială corespunzătoare. Religiile vor trebui să se confrunte cu realitatea și nu vor putea supraviețui decât într-o compatibilitate perfectă cu știința în general și cu științele vieții în special¹⁰.

O precizare care se desprinde din integralitatea celor expuse mai sus, pe care ar trebui să o tratăm cu atenția cuvenită și din perspectiva Dreptului internațional public, *constă în aceea că anumite norme religioase și morale au fost de-a lungul timpului transformate și consacrate în norme juridice, care în totalitatea lor creează sistemele de drept.*

Secțiunea 2

Dreptul – origine și factori de configurare

Existența dreptului ca modalitate de reglementare a relațiilor sociale din punct de vedere juridic este legată de momentul în care individul, dintr-o anumită perspectivă, și societatea, dintr-o alta, au realizat că pot fi titulari de drepturi și obligații. Desigur că în ceea ce privește dimensiunea științifică a dreptului aceasta trebuie analizată având în vedere sistemele juridice naționale, specificul normelor juridice care stau la baza relațiilor sociale, diversitatea ramurilor juridice aflate într-un anumit sistem de drept.

Este interesant de observat că încă din cele mai vechi timpuri, specialiștii din diferite țări au încercat să definească dreptul, însă așa cum a fost unanim acceptat, acest lucru a fost și este destul de dificil de realizat. În trecut, multe din definiții au avut la bază dictioanele în limba latină lansate de juriștii romani, pe care au încercat să le transpună și să le adapteze, încercând o configurare cât mai clară a elementelor cuprinzătoare pentru o definiție cât mai exhaustivă a dreptului.

Dificultatea însă nu privește identificarea elementelor pentru a defini dreptul ci descrierea cât mai exactă a funcțiilor sale sociale și a scopului efectiv. S-a apreciat ca fiind de chintesență că dreptul ordonează acele relații sociale care au o relevanță maximă pentru guvernanți și guvernați.

Din această perspectivă, pe de-o parte se realizează interesele generale ale societății iar pe de altă parte cele ale indivizilor, ținându-se cont de poziția consensuală dintre cele două categorii. Din acest punct de vedere, dreptul este prezentat ca un ansamblu de norme juridice existente într-o societate dată, norme juridice indispensabile pentru viața socială (Dreptul obiectiv).

Desigur că se poate avea în vedere și o altă accepțiune a dreptului care rezidă din posibilitatea recunoscută unei persoane juridice sau unei persoane fizice, prin lege, de a da, a face sau a nu face

¹⁰ N. Vlădoiu, *Libertăți fundamentale versus comandamente religioase (articol susținut în cadrul seminarului științific Religie și Constituție*, publicat în Vol. *Religie și Constituție*, Ed. Hamangiu, București, 2009.

ceva sau de a pretinde altuia să dea, să facă sau să nu facă ceva, precum și posibilitatea anumitor autorități publice de a sancționa încălcările sau nerespectarea legii de către orice persoană fizică sau juridică (Dreptul subiectiv).

Ab initio dreptul a fost înțeles ca având o funcție socială coordonatoare din punct de vedere al relațiilor sociale existente în cadrul unei societăți. Acest lucru s-a materializat prin drepturi și obligații deopotrivă derivate din acțiuni ale indivizilor sau ale autorităților publice.

Ca o concluzie, putem arăta că acțiunea oamenilor și faptul social au precedat apariției dreptului, ideii de dreptate, ideii de ordine etc. Totodată, putem afirma că normele juridice s-au născut din interesul colectivității de a pune o anumită ordine într-o societate dată, acestea fiind un rezultat benefic din perspectiva socială, rod al unor expertize de soluționare repetată a unor conflicte. Acest fapt este valabil și pentru raportul relațional societatea internațională – Drept internațional public.

Soluționarea conflictelor generate într-o societate dată și rezultatul benefic al acestui exercițiu pentru colectivitate a reclamat ulterior ideea de ordine.

Așa cum bine a precizat profesorul român de Drept internațional penal, Vintilă Dongoroz, ordinea presupune deci – o sumă, un ansamblu, un complex de reguli care să conțină în ele atât prescripțiuni privind conduite (precepte), cât și măsuri privind represiunea socială (sanțiuni)¹¹.

Atunci când analizăm o societate dată din perspectiva sistemului de drept, trebuie să ne raportăm la dimensiunile materială, socio-politică și chiar spirituală, deoarece acestea se materializează și influențează procesul de legiferare, fiind considerate adevărați factori de configurare¹².

Profesorul român de Teoria generală a dreptului, Nicolae Popa¹³, grupează factorii de configurare a dreptului în trei mari categorii și anume cadrul natural; cadrul social-politic și factorul uman.

Distinsul profesor afirma că eficiența acțiunii dreptului este legată de funcționarea unor mecanisme psihosociale complexe, căruia legiuitorul le dă satisfacție, prefigurând prin normele de drept, variante de comportament considerate utile atât din punct de vedere al colectivității cât și din punct de vedere individual¹⁴.

§.1. Definiții și rolul dreptului

În literatura juridică de specialitate au fost oferite mai multe definiții dintre care o să redăm câteva, astfel cititorul să înțeleagă din perspectiva mai multor opinii și viziuni, ceea ce se înțelege prin drept.

Marele profesor român Vintilă Dongoroz arăta că „dreptul nu este decât un ansamblu (un sistem) de reguli de conduită impuse de puterea publică, menite să asigure ordinea în societate”¹⁵.

¹¹ V. Dongoroz, *Drept Penal*, Ed. SOCEC & Co., București, 1939, p. 139.

¹² A se vedea și C. Ionescu, *Principiile fundamentale ale Dreptului (aspecte istorice)*, în *Studii și cercetări juridice* nr. 3/1988.

¹³ N. Popa, *Teoria Generală a Dreptului*, Ed. Actami, București, 1996, pp. 44-46.

¹⁴ *Ibidem*, p. 70.

¹⁵ A se vedea V. Dongoroz, *op. cit.* p. 8.

Într-o altă opinie, autorul român Eugeniu Speranția arăta că „dreptul este un sistem de norme de acțiune socială, rațional armonizate și impuse de societate”¹⁶. Același autor arăta că „dreptul poate fi definit ca un sistem deductiv de norme sociale destinate, ca printr-un maximum de justiție realizabilă, să asigure un maxim de socialitate într-un grup social determinat”¹⁷.

Mai recent, profesorul român Nicolae Popa considera dreptul ca ansamblul regulilor asigurate și garantate de către stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații din societate, într-un climat specific manifestării coexistenței libertăților, apărării drepturilor esențiale ale omului și justiției sociale¹⁸.

O altă definiție interesantă a dreptului constă în aceea că „edictarea dreptului are la bază voința generală a unei colectivități de reglementare normativă a relațiilor sociale, norma juridică fiind expresia concretă a acestei voințe. Respectarea normei este asigurată la nevoie prin forța de constrângere a statului. Așadar, conceptul de drept presupune ideea de constrângere dar și împuternicirea de a constrânge”¹⁹.

După cum poate fi dedus din definițiile de mai sus, câteva elemente sunt comune și dreptul nu ar putea fi definit în afara existenței acestora.

Profesorul emerit al Facultății de Drept din București Ioan Muraru susținea că „dreptul a apărut odată cu statul, având ca geneză aceleași cauze, de aceea pot fi și explicate mult mai bine împreună”. Mai spunea că „statul și dreptul sunt strâns legate, se sprijină și condiționează reciproc”²⁰. Am putea adăuga că esența acestei definiții este valabilă și pentru relația Societate internațională – Drept internațional public.

Ne raliem întru-totul celor mai sus menționate și arătăm că, în opinia noastră, **dreptul este acel sistem cu o geometrie variabilă, constituit din totalitatea normelor edictate și/sau sancționate de stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea conduitei umane în relațiile sociale, și a căror nerespectare și încălcare duce la nevoia de restabilire și conformare prin forța de coerciție statală.**

În ceea ce privește rolul dreptului, acesta derivă din nevoia de ordonare și disciplinare a relațiilor dintre oameni, care este rodul normelor juridice ce impun indivizilor modele comportamentale. Mai precis, rolul dreptului constă în aptitudinea și capacitatea legiuitorului de a configura reguli de conduită general obligatorii atât pentru indivizi, priviți separat sau în grup, cât și pentru organismele care exercită autoritatea publică suverană, cu respectarea anumitor principii și criterii.

Profesorul român de drept Paul Negulescu, arăta că dreptul este totalitatea normelor prin care se delimitează interesele fiecăruia și ale tuturor, sub amenințare de constrângere, pentru care să facă posibilă viața socială²¹.

¹⁶ E. Speranția, *Principiile fundamentale de filosofie juridică*, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1936, p. 8.

¹⁷ *Idem*, *Introducere în filosofia dreptului*, Ed. Tipografia Cartea românească, Cluj, 1946, p. 373.

¹⁸ N. Popa, *op. cit.*, p. 97.

¹⁹ I. Kant, *Scrieri moral-politice*, traducere de Rodica Croitoru, Ed. Științifică, București, 1991, p. 90; A se vedea și lucrarea „*Metafizica moravurilor*” a aceluiași autor.

²⁰ A se vedea I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *op. cit.*, p. 4.

²¹ P. Negulescu, G. Alexianu, *Tratat de Drept Public*, Vol. I, Casa Școalelor, București, 1942, pp. 3-4.

După cum se poate observa, dreptul nu poate să fie redus la funcția primară de configurare și ordonare a relațiilor sociale potrivit unui model de conduită, dezirabil unei colectivități determinate.

Dreptul are ca rol intervenția în reglementarea circuitului civil, în procesul producției, repartiției și schimbului de produse al serviciilor etc²².

Foarte interesant este de menționat rolul dreptului ca o garanție a cetățenilor împotriva abuzurilor guvernărilor, și totodată, stabilirea rolului acestuia ca factor determinant al progresului²³.

Secțiunea 3

Precizări privind dreptul natural și dreptul pozitiv

Nu vom insista cu foarte multe amănunte din perspectiva acestei clasificări, însă este bine de menționat faptul că distincția își găsește importanța în geneza normelor juridice. Bunăoară, dreptul natural are în vedere concepția filozofică conform căreia anumite norme își au rădăcinile în divinitate sau în natură și pe cale de consecință, omul nu poate să le aducă vreo atingere sau să le metamorfozeze. Conform unei opinii, dreptul natural are caracter universal și este imuabil, el având capacitatea de a fi transmis de la o etapă la alta a dezvoltării statului²⁴.

Despre dreptul natural se spunea că nu este nici legea, nici idealul legii; El este regula supremă a legislației, iar dacă legiuitorul nu va ține cont de acest fapt, va emite legi nedrepte sau rele²⁵.

În ceea ce privește dreptul pozitiv, acesta este definit ca totalitatea normelor juridice, în vigoare la un anumit moment dat, într-un sistem de drept relevant.

Secțiunea 4

Precizări privind dreptul public și dreptul privat

O altă clasificare realizată încă din perioada Dreptului roman, este cea privind dreptul public și dreptul privat.

Despre Dreptul public s-a materializat ideea conform căreia acesta guvernează interesul general. Raporturile juridice de drept public au ca dominantă voința statului și a colectivităților publice. De fapt, dreptul public este alcătuit din normele juridice care privesc statul, colectivitățile publice și totodată raporturile lor cu persoane particulare. Facem precizarea că aceste raporturi trebuie să reprezinte prerogativele subiectelor de drept public.

Dreptul privat este cel guvernat de normele juridice aplicabile persoanelor fizice sau persoanelor juridice de drept privat, și bineînțeles, raporturilor dintre acestea. Nu este dezirabil a se face o separație rigidă între cele două mari părți ale dreptului deoarece ele sunt părți ale

²² A se vedea N. Popa, *op. cit.* p. 62.

²³ A se vedea C. Ionescu, *op. cit.* p. 21.

²⁴ A se vedea C. Cadoux, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Cujas, Paris, 1973, pp. 21-23.

²⁵ A se vedea M. Planiol, *Traité Élémentaire de droit civil français*, Paris, 1925, vol. I, p. 3 (definiție citată de P. Negulescu, G. Alexianu, *op. cit.*, p. 8).

aceluiași sistem de drept, având multe trăsături comune, izvoare comune și, așa cum vom observa, chiar existența raporturilor cu dublă natură juridică.

Potrivit obiectului de reglementare, dreptul public este format din dreptul constituțional, drept penal, drept administrativ, drept financiar și drept internațional public.

În ceea ce privește dreptul privat, avem ca principale ramuri: dreptul civil, dreptul muncii, drept procesual civil, drept procesual privat etc.

După cum s-a putut observa, ceea ce diferențiază cele două categorii de drepturi este chiar natura intereselor ocrotite de acestea și scopul urmărit de cele două categorii.

Secțiunea 5

Precizări privind dreptul obiectiv și dreptul subiectiv

Așa cum am mai menționat, categoria drept cunoaște două accepțiuni, și anume: **dreptul obiectiv și dreptul subiectiv**.

În ceea ce privește dreptul obiectiv, acesta își poate regăsi definiția în sintagma *Ius est ars boni et aequi*, sintagma pe care romanii o foloseau când voiau să spună despre **drept că este arta binelui și a echității**.

Din acest punct de vedere, dreptul este prezentat ca un ansamblu de norme juridice existente într-o societate dată, norme juridice indispensabile pentru viața socială. Mai precis, dreptul obiectiv reprezintă ansamblul integral al regulilor de conduită edictate și/sau sancționate de stat, reguli ce exprimă voința suverană a poporului și a căror nerespectare și încălcare se restabilește prin forța de coerciție statală.

Din perspectiva dreptului subiectiv arătăm că această accepțiune rezidă din posibilitatea recunoscută unei persoane fizice sau juridice, prin lege, de a da, a face sau a nu face ceva sau de a pretinde altuia să dea, să facă sau să nu facă ceva, precum și posibilitatea anumitor autorități publice de a sancționa încălcările sau nerespectarea legii de către orice persoană fizică sau juridică. *Ab initio*, dreptul a fost înțeles ca având o funcție socială coordonatoare din punct de vedere al relațiilor sociale existente în cadrul unei societăți. Acest lucru s-a materializat prin drepturi și obligații deopotrivă derivate din acțiuni ale indivizilor sau ale autorităților publice.

Secțiunea 6

Specificitatea raportului juridic de Drept constituțional

§.1. Noțiunea raportului juridic de Drept constituțional

O primă întrebare care se ridică în vederea fixării noțiunii de raport juridic de drept constituțional, ar fi: dacă toate relațiile sociale devin raporturi juridice? Luând în considerare că în doctrina de profil, raporturile juridice sunt definite ca fiind relații sociale reglementate și orânduite de norme de drept.